וולדי קדשים בבית הבחירה קמ"ל דלא קתני יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן ת"ל רק למה לי קרא *הילכתא גמירי לה ולד חטאת למיתה אזיל הכי נמי וקרא לאשם הוא דאתא (א) ב)אשם נמי הילכתא גמירי לה כל שאילו בחטאת מתה באשם רועה [א] אלא אי מהילכתא הוה אמינא הילכתא ואי אקריביה לא ליחייב עליה ולא כלום קמ"ל קרא דאי מקריב ליה קאים עליה בעשה: ר"ע אומר אינו צריך הרי הוא אומר אשם הוא בהוייתו יהא: למה לי קרא גמרא גמירין לה כל שבחטאת מתה באשם רועה הכי נמי וכי אתא קרא לדרב ג)דאמר רב הונא אמר רב ד)אשם שניתק לרעייה ושחטו לשם עולה כשר טעמא דניתק הא לא ניתק לא דאמר קרא הוא בהוייתו יהא אמר מר הלכה היא בנזיר ותו ליכא והתניא ה)ושאר חייבי קינין שבתורה

שהפרישו

אבל וולדי קדשים. יעלו לבית הבחירה וימותו כדכתיב ג) תשא ובאת: קמ"ל. ועשית עולותיך ד) דשרו להו לעולה א)ושלמים: אלא אי מהלכתא. ולא קמ"ל מקרא ה"א הילכתא דלמיתה אזלה ולד חטאת ואשם רועה ב) אבל ג)אי אקריביה לא ליחייב עלה: קמ"ל קרא. דכתיב רק ה) ואין רק אלא למעט דהני הוא דמפרש בהו קרא ועשית עולותיך מקריב אתה ולדותיהן ותמורותיהם ד) אבל ולד חטאת ותמורת אשם ה)אי מקריב להו קאי עלייהו בעשה דלאו הבא מכלל עשה: אשם שניתק לרעייה. כגון תמורת אשם או שעברה שנתו או שנתכפרו בעליו או שמתו וניתק לרעייה שילא וירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה (א) ו) שהקדים ושחטו לשם עולה: כשר. הואיל וסופו לכשיפול בו מום הוא נמכר ומביאין בדמיו עולת נדבה. וקמ"ל טעמא דניתק הא לא ניתק ז)אף שלא שחטו לשם עולה אלא ששחטו סתם אינו כשר: דאמר קרא הוא ח) בהוייתו יהא. דכל זמן שלא ניתק תורת אשם (ב) ח) מעליו פסול: ע"א אשם שניתק. כגון שהפרישו ואבד והפריש אחר תחתיו ואחר כך ט)נמצא ובא גזבר ואמר ינתק זה לרעייה ועבר ושחטו לשם עולה כשר לזרוק דמו לשם עולה ולעשותו כליל כעולה אפילו לכתחילה משום דזה זכר וקדשי קדשים וזה זכר וקדשי קדשים דבאשם ועולה ליכא נקבה אבל שאר קדשי קדשים ששחטן לשם עולה אסור לזרוק דמן לשם עולה ואינן כליל כעולה דכשרין הן כי שחטן לשם עולה אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה י) אבל אין יוצאין מתורתן הראשונה אלא בחזקתן קיימו: טעמא דניתק הא לא ניתק. לא שרי לזרוק דמו ולעשותו כליל כעולה דאמר קרא הוא בהוייתו יהא אבל גבי שאר זבחים דלעולם אסור לעשותן י) עולה שאע"פ ששחטן לשם עולה כ)אסור לשנות ולזרוק דמן לשם עולה כדאמר במסכת זבחים (דף ג.) כל הני ליסני [וליזול] הילכך לא איצטריך למיכתב ל)הוא בהוייתו יהא: ע"א ניתק ושחטו לשם עולה כשר. לזרוק דמו לשם עולה אבל לא ניתק פסול משום דלשם אשם לא מצי זריק ליה שהרי נתכפרו בעליו ולשם עולה לא דאמר קרא הוא בהוייתו יהא דכשם שקודם שנתכפרו אם שחטו לשם עולה אינו אלא לשם אשם הכי נמי כי נתכפרו הואיל ולא ניתק אכתי הוי בחזקת אשם ואינו זורק לשם עולה ולשם אשם נמי לא דהא נתכפרו אלא הדם ישפך והבשר ישרף אבל שאר קדשים כגון פסח שזקוק לרעייה אפילו לא ניתק מפסח לשם שלמים כשר לזרוק דמו לשם שלמים ולהקטירו לשם שלמים. מ)ואי קשיא לר"ע נמי איכא למימר אי מהלכתא ה"א כו' דנימא נמי אשם הוא (ג) נ)קרב ואין תמורתו קריבה ס)ולאו הבא מכלל עשה ע)לר"ע ליכא למימר הכי דבשלמא לת"ק דקא יליף מועשית עולותיך דהא כתיב עשה בקרא ועשית להכי איכא למשמע פ) דקאי עליה בעשה אבל לר"ע ליכא למימר הכי דהא לא כתיב עשה בקרא ולא כתיב הוא קרב בקרא אלא הוא לחודא: אמר מר הלכה היא בנזיר. דאע"פ שדמי חטאת המעורבים בהן יפלו לנדבה: ותו ליכא. אלא בנזיר והאיכא הא דתניא: צ)ושאר חייבי קינין שבתורה. שהן בעולה ויורד:

שהפרישו

ואי מקרא ה"א לא יקריבנה חטאת ואשם אבל יקריבנה עולה ושלמים אם ילדה קמ"ל הילכתא חטאת מתה ותמורת אשם קריבה עולה דוקא: רבי עקיבא אומר אין צריך הרי הוא אומר אשם הוא הוא קרב ואין תמורתו קריבה הא ל"ל קרא. וא"ת ניסני ליה דאיצטריך קרא למיקם עליה בעשה כדשני לעיל לרבי ישמעאל וי"ל דהוא לא משמע עשה [כ"כ] כמו רק דהוי מיעוטא וא"ת ומאי קאמר ר"ע לר' ישמעאל אינו צריך הא איצטריך שפיר קרא דר' ישמעאל לעשה דלא משמע מהוא וי"ל דר"ע מיטעא קטעי במילתיה דר' ישמעאל דס"ד דלית ליה לר' ישמעאל הילכתא דחמש חטאות ולא מייתי ר' ישמעאל קרא דרק ללמד אעשה אלא אמיעוטא שאינו קרב ומש"ה [אמר] אינו צריך הרי הוא [אומר וכו'] דמשמע שפיר מיעוטא דאינו קרב וא"ת ואכתי מאי קא"ל ר"ע אינו צריך [הא] ר"ע גופיה לא דריש הוא להאי דרשא אלא לכדרב הונא אמר רב ק"ל א"כ גם לר' ישמעאל איצטריך ליה לכדרב הונא ומאי קא"ל ר"ע דאינו צריך רק הא צריך וצריך כיון דהוא אתא לדרשא אחרינא כדרב הונא וי"ל דלמאי דפרישית אתי שפיר דר"ע טעה בדברי ר' ישמעאל וסבר דלית ליה הילכתא דחמש חטאות ולא אייתי קרא דרק אלא למעוטי מהקרבה ולה"ק ולדידך דלית לך ההלכה ומצרכת רק לומר דלא קרב אינו צריך רק דשפיר מצי למידרש מהוא באשם גופיה בשלמא לדידי דלית לי הילכתא בחמש חטאות מתות ובאשם לא צריכא לי קרא דהוא למעוטי אשם מהקרבה דנפקא ליה מהילכתא דלא קרב אשם ודרשינן הוא לכדרב הונא וכי אתא קרא דרק לעשה אלא לדידך דלית לך הילכתא אלא דרשא מקרא דרק לאיסור הקרבה אינו צריך רק דטוב שתדרוש משפט תמורת אשם מהוא הכתוב באשם גופיה יותר משתדרוש לכדרב הונא: וכי אתא קרא לאשם שניתק לרעייה. דקי"ל חטאת שמתו בעליה נתכפרו בעליה עברה שנתה תמות וכל שבחטאת מתה באשם רועה והיינו ניתק לרעייה שנמסר לרועה כגון אשם [שנאבד] ונתכפרו בעליו באחר ואחרי כן נמצא[1] רועה ב) דאיצטריך שירעה עד שיסתאב ויביא בדמיו עולה [וקאמר] רב הונא דאם אחר שנתקו ונתנו למרעה הבהמות לקחו ושחטו [סתם][2] כשר והוי עולה כיון שלבסוף דמיו היו נופלין לעולה: ניתק אין לא ניתק לא דאמר קרא הוא בהוייתו יהא. והוייתו אשם ופסול פירוש מהוא משמע ג) מדלא קאי להכי אתא הוא לאשמועינן דבעי ניתוק וקשה להאי גירסא דלמה לי קרא דהוא הא הילכתא הוא דכל שבחטאת מתה דהיינו נתכפרו בעליה באשם רועה אלמא דבעי ניתוק ותו דבפ"ק דשבועות (דף יב.) ד) קאמר א"ה כי לא ניתק נמי ומשני גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה אלמא דניתוק לא הוי אלא מדרבנן בעלמא והכא מפיק ליה מקרא דהוא ואהתם נמי קשה והא הלכה היא דבעי ניתוק ופי' ר"ת [דהילכתא] נשנית [כל שבחטאת מתה] באשם עולה בלא שום ניתוק והא דקאמר הש"ס באשם רועה משום דגזרו רבנן דבעי [רעייה] משום גזירה דלאחר כפרה אטו לפני כפרה והכא אומר ר"ת דלא גרסינן ניתק אין לא ניתק לא דודאי לא מקרא הוא דבעי ניתוק אלא רבנן גזרו דבעי ניתוק לרעייה כדמוכח בפ"ק דשבועות (שם) דקאמר גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה ובפסחים פ' אלו דברים (דף עג: ושם.) איכא למ"ד דרב הונא בעי עקירה ותני במילתיה דרב הונא שחטו לשם עולה כשר ה) וגרסינן מ"ט ולדידיה הכי פירושו מ"ט בעי עקירה שצריך שישחטנו לשם עולה בפירוש והלא סוף סוף עומד דמיו לעולה כשיסתאב אמר קרא הוא בהוייתו יהא הויית אשם עד שיעקרנו בפירוש לשם עולה הא מהלכתא ה"ה[3] בלא עקירה נמי כשר לעולה ו) ואיכא למ"ד התם בפסחים דרב הונא לא בעי עקירה ותנא במילתיה דרב הונא שחטו סתם כשר לעולה ולדידיה נמי גרסינן מ"ט והכי פירושא מ"ט לא בעי עקירה הואיל והיה שם אשם עליו דאי משום הילכתא דנישנית [דקרב] עולה אימא דווקא ע"י עקירה ומשני (הוא) דאמר קרא הוא בהוייתו יהא שיהא לאחר כפרה עומד לעולה (והיה) אף לפני עקירה כמו שעתיד להיות כשיסתאב היינו עולה יהיה בלא שום עקירה בין[4] למר בין למר ניתוק לרעייה לא בעי אלא מדרבנן בעלמא כדפרשינן ז): אמר מר הלכה היא בנזיר. פירוש דסתומים יפלו לנדבה: ותו ליכא והתניא ושאר חייבי קינין שבתורה. כגון מצורע שמביא לטהרתו חטאת העוף ועולת העוף אם דל הוא והפריש מעות לקינו בעודו דל והעשיר: [רצה] בכולן להביא חטאת בהמה יביא. והעולה יביא מביתו ז) וה"ג וצריך לומר שבשעה שהפריש המעות תחילה אמר הרי אלו לצרעתו והיה בידו להביא בכולן פרידה אחת של חטאת או של עולה ולכן כשהעשיר יביא בהן בכולן נמי אותו[5] חטאת בהמה או עולת בהמה כדפ"ל אבל אמר לקרבנות לצרעתו בשעת הפרשה מיד חל מקלת דמיו לחטאת ומקלת לעולה ולכשיעשיר לא יוכל להביא מכולן חטאת בהמה או עולת בהמה דלא אמרינן מפני שראוי להביא בכולן שלמים אלא היכא דאמר לנזירותו אבל אמר אלו לקרבנות נזירות אין בידו להביא בכולן שלמים וכפ' טרף בקלפי (יומא דף מה.) מוסיף[6] ומביא חובתו מדמי חטאתו ואין מוסיף[7] ח)עולתו משמע דאין יכול להביא מכולן חטאת מיירי דאמר [לקרבנות] לצרעתו[8] א"כ שהפריש מקלת לחטאת ומקלת לעולה. ע"כ הגה"ה:

מת

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"ד מהל' פסולי מוקדשין הל' א ופ"ד מהל' תמורה הל"ב:
לד ב מיי' פ"ד מהל' פסולי מוקדשין הל"ד:
לה ג מיי' שם הלט"ו:
לו ד מיי' שם פ"ה הל"ט:

נוסחת הריב"ן

א) (ושלמים) ליתא בכ"י: ב) (אבל) ליתא בכ"י: ג) ואי: ד) ולא ולד: ה) ואי: ו) שהקדים: ז) (אף) ליתא בכ"י: ח) תורת אשם פסול עליו. גליון ע"ח: ט) ואח"כ בא גוזר: י) לשם עולה: כ) כדאמר כל הני ליסני וכו' כצ"ל והשאר ליתא: ל) למכתב כהו: מ) גליון ואי קשיא: נ) אשם הוא הוא קרב: ס) דלאו: ע) ומשני לר"ע כו': פ) מדת"ק: צ) וכן שאר חייבי:

מוסף רש"י

באשם רועה. עד שיומם וימכר ויפלו דמיו לקיץ המזבח עולה בשר לשם ועורה לכהנים, זה מדרש דרש יהוידע הכהן בשקלים ובתמורה (ב"ק קי:). אשם שניתק לרעיה. שמתו בעליו או נתכפרו באחר, וחטאת ואשם אינן באין נדבה, ומשנתכפרו באחר אין מקנה לזה, וגבי חטאת הילכתא גמירי לה דמתה, ובאשם גמירי הלכתא כל שבחטאת מתה באשם רועה, ואם ניתקו מעליו והשליכו לאפר לרעות שיסתאב ויפלו בו מום שיוכל לפדותו ולהוציאו לחולין, וכל הרועים דמיהם נופלים לנדבה, ומה היא נדבה, שבה שופרות היו במקדש וכתוב עליהן נדבה ושם היו נותנין כל מותר דמי חטאת ואשם ומביאין משם קיץ המזבח עולות, בשר לשם ועורות לכהנים, שזהו מדרשו של יהוידע הכהן במס' תמורה (כג:) וזה לא המתין עד שיומם ומשניתקו לרעייה שחטו סתם, כשר לעולת קיץ המזבח הואיל וסוף סוף דמיו לכך היו עומדים (פסחים עג. ובעי"ז זבחים ה. ומנחות ד. ותמורה יח.).

פי' הרא"ש

למה לי קרא לחטאת ואשם למעוטי דאינן קרבין הא הלכתא גמירי לה דלמיתה אזלי: הלכתא גמירי לה כל שבחטאת מתה באשם רועה. תרעה עד שתסתאב ויביא בדמיה עולה אבל איהו גופא לא: אשם שניתק לרעיה שמסרו לרועה ואח"כ שחטו לשם עולה כשר. הלכה היא בנזיר כמו (א) אמר מר. ותו ליכא דמשמע דוקא בנזיר היא הלכה אבל לא בשאר חיובי קרבנות: והתניא ושאר חייבי קינין שבתורה כגון זב וזבה ויולדת:

(א) משמע דלפני רבינו לא היה הגירסא בגמ' אמר מר הלכה היא.

מסורת הש"ס

(א) [ב"ק קי: בכורות טז. תמורה יח.], ב) תמורה יח. זבחים ה: קיב. קטו: מנחות ד. פסחים עג., ג) [דברים יב], ד) [שם], ה) [שם], ו) [ויקרא ה], ז) [זבחים ב.], ח) [וע"ע תוס' פסחים עג. ד"ה אשם ותוס' שבועות יב. ד"ה אשם ותוס' זבחים ה: ד"ה הנ"ה ניתק ותוס' מנחות ד. ד"ה אשם שניתק וכו' בצריכות ותוס' תמורה יח. ד"ה ניתק],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אשם שניתק וכו' שהקדישו ושחטו כצ"ל והד"א עם ד"ה כשר: (ב) ד"ה דאמר קרא כו' תורת אשם עליו ופסול וכו' ואינו כליל כעולה דאע"ג דכשרים הן כצ"ל והד"א עם ד"ה טעמא דניתק וכו' לשם עולה כדאמרן הילכך לא איצטריך כצ"ל ותיבות כל הני ליסני נמחק: (ג) ד"ה ע"א ניתק וכו' אשם הוא הוא קרב וכו' דלא כתיב הוא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אלא אי מהלכתא וכו'. נ"ב עי' א"מ: ב] תוס' ד"ה וכי אתא קרא וכו' נמצא רועה דאיצטריך. מלת דאיצטריך נמחק. וכ"ב כשר לעולה מדאיצטריך כצ"ל א"מ: ג] ד"ה ניתק כו' מדלא קאי להכי. נ"ב עי' א"מ: ד] באו"ד דבפ"ק דשבועות דף יב קאמר גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה ובפסחים פ' אלו דברים קאמר א"ה כצ"ל א"מ: ה] באו"ד וכו' במילתיה דר"ה שחטו לשם עולה כשר דגרסינן כצ"ל: ו] באו"ד הא מהלכתא ה"ה בלא עקירה נמי כשר לעולה ולה"ד כצ"ל: ז] ד"ה אמר מר הלכה היא בנזיר וכו' וה"נ. תי' וה"נ נמחק. וכ"ב הגה"ה כצ"ל. א"מ: ח] באו"ד וכפ' טרף בקלפי וכו' ואין מוסיף. תי' מוסיף בתרלה נמחק. וכ"ב מגיה מדמי עולתו:

הגהות התוספות

1. נ"ל נמסר לרועה. 2. תיבה כאם נראה מיותר ועי' בתוס' שלפני"ו. 3. נ"ל הי"ת. 4. נ"ל ובין. 5. תיבת אותו נמחק. 6. נ"ל איתא מוסיף כו'. 7. נ"ל ואין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו. 8. נ"ל לקרבנות טומאתו.